

СЕКЦІЯ 11. ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

ПОНЯТТЯ ФІЛОСОФІЇ НА ДУМКУ АРИСТОТЕЛЯ. МАРКСИЗМ ТА ЙОГО ПЕРШІ ПРОЯВИ В УКРАЇНІ

Кривко І. А.

*Дніпровський державний технічний університет
м. Кам'янське, Дніпропетровська область, Україна*

Якуніна А. О.

*кандидатка історичних наук,
доцентка кафедри соціології
Дніпровського державного технічного університету
м. Кам'янське, Дніпропетровська область, Україна*

Філософія зародилась ще до Нашої Ери, такою людиною як Аристотель. Він вважав що філософія – Наука найбільш Божа. Але в цьому визначенні є два розуміння: Перше – володіє нею скоріше Бог, ніж людина; Друге – її предметом є «божественні предмети». Але філософія Аристотеля не була обмеженою лише однією теологією. Аристотель розглядає. Філософія Аристотеля вважалась спробою розібратися в існуючому, розкрити його структуру, знайти в ньому головне, визначити його по відношенню до неіснуючого.

Закони мислення Аристотеля є одночасно і законами буття. В «Мегафізиці» Аристотель дає визначення основного закону буття, яке полягає в двох формах: Коротка – формулювання гласить, що одночасно існувати і не існувати не можна; Повне – стверджує, що неможливо, щоб одно і те ж одночасно було і не було притаманне одному і тому ж однаковому розумінні.

Аристотель вважає, що суть буття речі – її форма. Ключем розуміння форми Аристотеля є ототожнення її із суттю речі. У Аристотеля форма як суть буття речі – це той чи інший вид певного роду. Форма – не є якістю, кількістю, відношенням, а тим що становить сутність речі. Форм стільки, скільки нижчих видів, які надалі не розпадаються ні на які інші види. Види Аристотеля – це вічні і незмінні сутності. Вони не створені Богом – форму ніхто не творить і не виробляє. Але вони існують самі по собі і, будучи внесеними в матерію. Аристотель під матерією розуміє: По-перше неозначену і безформну речовину; По-друге, це те з чого річ складається, і те, з чого річ виникає.

Все що існує в природі, складається з матерії і форми. Матеріє чиста можливість або потенціал речі, а форма – реалізація цього потенціалу. Філософія Аристотеля говорить про пізнання душі, Він поділяв душу на три види. Два види з них належать до Фізичної психології, оскільки душа не може існувати без матерії. Третя форма являється метафізичною, тобто, душа є скрізь де є життя.

Карл Маркс та Фрідріх Енгельс були молодими ідеологами пролетаріату такого погляду як Марксизм. Марксизм з'явився у XIX ст., в 40-х роках у Німеччині.

Марксизм вважає себе закономірним результатом всього попереднього розвитку людської думки та критичного узагальнення з позицій революційного пролетаріату та практики класової боротьби. Марксизм є переворотом у розвитку суспільної думки людства, він принципово повному підійшов до вирішення безлічі суспільних проблем і дав свої відповіді на найважливіші питання. Карл Маркс та Фрідріх Енгельс розробили матеріалістичний погляд на історію, теорію додаткової вартості як економічної основи капіталізму й вчення про комунізм.

Марксизм твердо стоїть на позиціях матеріалізму, доповнивши його запозиченою у Гегеля діалектикою, за Марксом, не свідомість чи Бог створюють матерію, а навпаки матерія у своєму постійному русі та розвитку створила свідомість. Пізнання можливе через органи чуття та розум. Суспільство розглядається марксизмом як організм, в структурі якого продуктивні сили визначають виробничі відносини, форми власності, які в свою чергу зумовлюють класову структуру суспільства, політику, державу, право, мораль, філософію, релігію, мистецтво. Їх єдність і взаємодія створює певну суспільну формацію.

Марксизм розвивався і далі після Маркса й Енгельса. Було багато напрямків, але ми розглянемо Український марксизм.

Марксистська традиція в Україні почалась в XIX ст., у 70-х роках і пов'язана з іменами професора політекономії Миколи Зібера та Сергія Подолинського вони були першими популяризаторами марксизму на під російській Україні. Хоча соціалістичні ідеї визначали діяльність перших українських політичних партій як на території Російської імперії, так і в Австро-Угорщині, проте через різні причини українські марксистські центри були в еміграції.

Микола Зібер виступав проти мальтузіанства, стверджуючи, що покращення життя людей цілком можливе, а збільшення їх кількості не обов'язково поєднувати за падінням рівня їх життя. Зібер зазначав, що людське життя не тотожне життю тварин, бо «розмноження людини обумовлює і розмноження її їжі», себто суспільство здатне відновлювати споживані продукти, а також збільшувати їх виробництво. Зібер познайомився з Марксизмом у 1881 року, читавши реферати з

політекономії Рікарда та Маркса, брав участь у роботі «Громада» до її заборони 1876 року, а потім писав для збірок які видавав у Михайла Драгоманова, дописував до журналів «Знання» і «Вісник Європи».

Найбільшу популярність Зіберу приніс твір «Теорії цінності», найповніше не тільки російською мовою, але і в іноземній літературі викладання різних теорій і визначень цінності і капіталу. Зібер видав особливою книгою твори Рікардо які переклав на Російську мову. В той же час Зібер прагнув довести прямий наступний зв'язок між теоріями цінності Рікардо і Карла Маркса.

Сергій Подолинський входив до редакції женевської «Громади», мислитель-соціаліст і популяризатор марксизму на під російській Україні. Сергій належить до Українських соціалістів – революціонерів, борців за соціальну справедливість в Україні та світі, за національне визволення українців, як і всіх інших народів. Подолинський інтенсивно займався науковою працею, хоча й за межами офіційних наукових установ на еміграції. Коло його наукових інтересів включало академічну соціологічну тематику: соціальні аспекти виробничої діяльності, господарські відносини, суспільна стратифікація, мобільність, залежність статусу індивіда від національної належності, соціологічні закони. Аналізуючи їх, Подолинський, як і деякі інші вчені, звертався до марксистських поглядів, вміло поєднуючи їх з соціал-дарвіністськими. Подолинського вважають одним з перших українських політологів, який політику розглядав як унікальний засіб зміцнення і розвитку державного ладу, раціональної організації соціального устрою, забезпечення внутрішнього змісту суспільного життя. Виступав проти мальтузіанства, що стало ідеологією концепції «золотого мільярда». Український вчений вважав, що у суспільстві, побудованому на засадах солідарності, природний відбір виявить себе у просуванні науки, мистецтва, морального вдосконалення людей. Сукупно це дозволить людям долати природні проблеми, не марнуючи сили на боротьбу між собою. Подолинський виступав проти мальтузіанства. Аргументи його були подібними до висловлених М. Зібером, однак ґрунтувалися на його роботах, що випередили на століття визначення енергетичного еквівалента розумової і фізичної праці через енергоносії та технології енергетики.

Література:

1. Павленков Ф. Сократ, Платон, Аристотель, Сенека / Жизнь Замечательных людей, биографическая библиотека. М. : «Республика». 1995 г. 326 с.

2. Марксизм. *Українська мала енциклопедія* : 16 кн. : у 8 т. / проф. Є. Онацький. Буенос-Айрес, 1960. Т. 4, кн. VII : Літери Ле – Ме. С. 918–920. 1000 екз.

3. Гермайзе О. Українські марксистки та основоположники наукового соціалізму. «Життя і революція» (Київ). 1925. № 1–2. С. 25–28.

4. В. Г. Сарбей. Зібери Микола Іванович. Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. – К. : Наукова думка, 2005. – Т. 3 : Е – Й. – С. 359. – 672 с. : іл. – ISBN 966-00-0610-1.

5. Подолинський, Сергій Андрійович. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. С. 491–492. 742 с. 1000 екз.